Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (drugo vijeće)

10. listopada 2019.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Očuvanje prirodnih staništa i divlje faune i flore – Direktiva 92/43/EEZ – Članak 12. stavak 1. – Sustav stroge zaštite životinjskih vrsta – Prilog IV. – *Canis lupus* (vuk) – Članak 16. stavak 1. točka (e) – Odstupanje kojim se dopušta ulov ograničenog broja određenih jedinki – Lov radi gospodarenja – Procjena stanja očuvanosti populacija dotične vrste"

U predmetu C-674/17,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Korkein hallinto-oikeus (Vrhovni upravni sud, Finska), odlukom od 28. studenoga 2017., koju je Sud zaprimio 1. prosinca 2017., u postupku koji je pokrenuo

Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola Pohjois-Savo – Kainuu ry

uz sudjelovanje:

Riste Mustonena,

Kaija Ruhanena,

Suomen riistakeskus,

SUD (drugo vijeće),

u sastavu: A. Arabadjiev (izvjestitelj), predsjednik vijeća, K. Lenaerts, predsjednik Suda, u svojstvu suca drugog vijeća, i C. Vajda, suci,

nezavisni odvjetnik: H. Saugmandsgaard Øe,

tajnik: R. Schiano, administrator,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 9. siječnja 2019.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola Pohjois-Savo – Kainuu ry, S. Kantinkoski i L. Iivonen,

– za K. Ruhanena, P. Baarman, *asianajaja*,

– za Suomen riistakeskus, S. Härkönen, u svojstvu agenta,

– za finsku vladu, J. Heliskoski, u svojstvu agenta,

* Jezik postupka: finski

– za dansku vladu, J. Nymann-Lindegren, M. Wolff i P. Ngo, u svojstvu agenata,

– za švedsku vladu, A. Falk, C. Meyer-Seitz, H. Shev, J. Lundberg i H. Eklinder, u svojstvu agenata,

– za Europsku komisiju, M. Huttunen i C. Hermes, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 8. svibnja 2019.,

donosi sljedeću

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 16. stavka 1. Direktive Vijeća 92/43/EEZ od 21. svibnja 1992. o očuvanju prirodnih staništa i divlje faune i flore (SL 1992., L 206, str. 7.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 2., str. 14., u daljnjem tekstu: Direktiva o staništima).

2 Zahtjev je upućen u okviru postupka koji je pokrenuo Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola Pohjois-Savo – Kainuu ry (u daljnjem tekstu: Tapiola), u pogledu zakonitosti odluka Suomen riistakeskusa (finski Ured za divlju faunu, u daljnjem tekstu: Ured) kojima se dodjeljuju odstupanja za lov vukova.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 Članak 1. Direktive o staništima, naslovljen „Definicije”, glasi:

„Za potrebe ove Direktive:

[…]

(i) stanje očuvanosti vrste znači zbroj utjecaja koji djeluju na tu vrstu, a koji bi mogli ugroziti njezinu dugoročnu rasprostranjenost i brojnost populacija unutar područja navedenog u članku 2.;

Stanje očuvanosti prirodnog staništa smatra se ‚povoljnim’ kad:

– podaci o dinamici populacije određene vrste ukazuju da će se ona dugoročno održati kao vijabilna sastavnica svog prirodnog staništa,

i

– prirodan areal vrste se ne smanjuje niti je vjerojatno da će se smanjiti u predvidivoj budućnosti,

i

– postoji, a vjerojatno će i dalje postojati, dovoljno veliko stanište u kojem će se populacije vrste dugoročno održati;

[…]”

4 Člankom 2. te direktive predviđa se:

„1. Cilj ove Direktive je doprinijeti osiguranju biološke raznolikosti putem očuvanja prirodnih staništa i divlje faune i flore na europskom području država članica na koje se Ugovor primjenjuje.

2. Mjere poduzete u skladu s ovom Direktivom namijenjene su održavanju ili povratu u povoljno stanje očuvanosti, prirodnih staništa i vrsta divlje faune i flore od interesa Zajednice.

3. Mjere poduzete u skladu s ovom Direktivom uzimaju u obzir gospodarske, socijalne i kulturne potrebe te regionalne i lokalne karakteristike."

5 Članak 12. stavak 1. navedene direktive glasi:

„Države članice poduzimaju sve potrebne mjere za uspostavu sustava stroge zaštite životinjskih vrsta navedenih u Prilogu IV., točki (a) u njihovom prirodnom arealu, zabranjujući:

(a) sve oblike namjernog hvatanja ili ubijanja primjeraka tih vrsta u divljini;

(b) namjerno uznemiravanje tih vrsta, posebno u vrijeme razmnožavanja, podizanja mladih, hibernacije i migracije;

(c) namjerno uništavanje ili uzimanje jaja iz divljine;

(d) oštećivanje ili uništavanje lokaliteta za razmnožavanje ili odmor."

6 Člankom 16. stavkom 1. Direktive o staništima predviđeno je:

„Pod uvjetom da ne postoji zadovoljavajuća alternativa i da odstupanje ne šteti održavanju populacija dotičnih vrsta u povoljnom stanju očuvanosti u njihovom prirodnom arealu, države članice mogu odstupiti od odredaba članaka 12., 13., 14. i [članka] 15. točaka (a) i (b):

(a) u interesu zaštite divlje faune i flore te očuvanja prirodnih staništa;

(b) radi sprečavanja ozbiljne štete, posebno na usjevima, stoci, šumama, ribnjacima i vodama te ostalim tipovima imovine;

(c) u interesu javnog zdravlja i javne sigurnosti ili zbog ostalih imperativnih razloga prevladavajućeg javnog interesa, uključujući interese socijalne ili gospodarske prirode te korisnih posljedica od primarnog značaja za okoliš;

(d) za potrebe istraživanja i obrazovanja, repopulacije i reintrodukcije tih vrsta te za to potrebnih postupaka razmnožavanja, uključujući umjetno razmnožavanje biljaka;

(e) kako bi dopustile, pod strogo nadziranim uvjetima, na selektivnoj osnovi i u ograničenom razmjeru, uzimanje ili držanje određenih primjeraka vrsta navedenih u Prilogu IV., u ograničenom broju koji utvrđuju nadležna državna tijela."

7 Među životinjskim vrstama „od značaja za Zajednicu i kojima je potrebna stroga zaštita", čiji je popis utvrđen u Prilogu IV. točki (a) iste direktive, nalazi se, među ostalim, „*Canis lupus* [vuk] (osim […] finske populacije unutar područja gospodarenja sobovima kako je određeno u stavku 2. Finskog zakona br. 848/90 od 14. rujna 1990. o gospodarenju sobovima".

Finsko pravo

8 U skladu s člankom 37. trećim stavkom metästyslaki (615/1993) (Zakon o lovstvu br. 615/1993) od 28. lipnja 1993., kako je izmijenjen Zakonom (159/2011) od 18. veljače 2011. (u daljnjem tekstu: Zakon o lovstvu), na vuka se primjenjuje sustav trajne zaštite.

9 Prema članku 41. prvom stavku tog zakona, Ured može odobriti odstupanje od zaštite predviđene njegovim člankom 37., pod uvjetom da se poštuju uvjeti predviđeni u člancima 41.a do 41.c navedenog zakona. U članku 41. četvrtom stavku istog zakona pojašnjava se da se vladinom uredbom mogu utvrditi posebna pravila o postupku odobrenja odstupanja, odredbama kojima odstupanje mora biti popraćeno, izjavi o ulovu ostvarenom na temelju odstupanja, trajanju odstupanja i ocjeni uvjeta za odobrenje odstupanja kao i odrediti datumi na koje je moguće odstupiti od zaštite predviđene člankom 37. Na temelju članka 41. petog stavka Zakona o lovstvu, moguće je ograničiti godišnji broj ulova ostvarenog na temelju odstupanja. Uredbom Ministarstva poljoprivrede i šumarstva mogu se utvrditi posebna pravila, osobito u pogledu najveće količine odobrenih ulova.

10 Člankom 41.a trećim stavkom Zakona o lovstvu, kojim se u finski pravni poredak prenosi članak 16. stavak 1. točka (e) Direktive o staništima, predviđeno je:

„Odstupanje koje se odnosi na vuka, medvjeda, vidru i risa može se odobriti i za selektivno i ograničeno hvatanje ili usmrćivanje određenih jedinki u strogo nadziranim uvjetima.”

11 U članku 3. prvom stavku točki 1. vladine uredbe (452/2013), donesene na temelju članka 41. četvrtog stavka i članka 41.a četvrtog stavka Zakona o lovstvu, navodi da se odstupanje poput onoga iz članka 41.a trećeg stavka tog zakona može odobriti za hvatanje ili usmrćivanje vukova na području gospodarenja sobovima između 1. listopada i 31. ožujka te u ostatku zemlje između 1. studenoga i 31. ožujka, a u članku 4. trećem stavku iste uredbe pojašnjava se da se takvo odstupanje može odobriti samo za lov na područjima na kojima je dotična vrsta snažno zastupljena.

12 Uredbom (1488/2015) Ministarstva poljoprivrede i šumarstva, koja je donesena za lovnu godinu 2015. – 2016. na temelju članka 41. petog stavka Zakona o lovstvu, utvrđen je najveći broj od 46 jedinki vuka čiji se ulov može odobriti izvan područja za uzgoj sobova na temelju odstupanja iz članka 41.a trećeg stavka tog zakona. Uredbom (1335/2016) istog tog ministarstva, donesenom za lovne godine 2016. – 2018., utvrđen je za svaku od tih dviju godina najveći broj od 53 jedinke vuka čiji se ulov može odobriti izvan područja gospodarenja sobovima na temelju odstupanjâ iz članka 41. prvog stavka navedenog zakona.

13 Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva 22. siječnja 2015., na temelju procjene razvoja nacionalne politike u području velikih zvijeri, usvojilo je novi plan gospodarenja populacijom vukova u Finskoj (u daljnjem tekstu: plan gospodarenja vukovima). U skladu s tim planom, čiji je cilj uspostaviti i održati tu populaciju u povoljnom stanju očuvanosti, najmanja održiva veličina populacije vukova je 25 parova koji se mogu razmnožavati. Iz tog plana također proizlazi da je gospodarenje populacijom vukova u Finskoj osuđeno na neuspjeh ako se ne uzmu u obzir potrebe osoba koje žive i rade na područjima čopora, osobito s obzirom na rastuću društvenu prihvatljivost nezakonitog lova na vukove u određenim okolnostima. Dakle, cilj je odstupanjâ radi gospodarenja osigurati postojanje lokalnog čopora uz istodobno promicanje suživota čovjeka i vuka. U tom se kontekstu namjerava intervenirati u pogledu jedinki koje uzrokuju poteškoće i tako spriječiti nezakonito usmrćivanje vukova.

14 Plan gospodarenja vukovima počiva na načelu gospodarenja populacijom vukova na lokalnoj razini, jednim po jednim čoporom. Stoga, kako bi se osigurala održivost čopora vukova, odstupanje koje odobrava Ured na temelju članka 41.a trećeg stavka Zakona o lovstvu mora biti popraćeno odabirom jedinki koje će se loviti. Lov se mora odnositi na mladu jedinku čopora, kako bi se što je moguće više smanjili vjerojatni utjecaji na njegovu održivost. Kao cilj valja izabrati jedinku koja uzrokuje poteškoće ili štetu osobama koje žive na području vukova ili njihovoj imovini.

15 Naposljetku, odstupanja se moraju odnositi na područja u kojima je vrsta snažno zastupljena i ne smiju prelaziti granicu broja ulova koja je utvrđena uredbom Ministarstva poljoprivrede i šumarstva.

Glavni postupak i prethodna pitanja

16 Ured je dvjema odlukama od 18. prosinca 2015., na temelju članka 41. i članka 41.a trećeg stavka Zakona o lovstvu, Risti Mustonenu i Kaiju Ruhanenu odobrio odstupanja za usmrćivanje ukupno sedam vukova u razdoblju između 23. siječnja i 21. veljače 2016. u regiji Sjevernoj Savoniji (Finska). Prvom odlukom odobreno je usmrćivanje dvaju vukova na području čopora Juudinsalo (Finska) i dvaju drugih na području između Sukeve (Finska) i Laakajärvija (Finska), dok je drugom odobreno usmrćivanje jednog vuka na području čopora Vieremä – Kajaani – Sonkajärvi (Finska) i dvaju vukova na području čopora Kiuruvesi – Vieremä (Finska).

17 Ured je svoje odluke obrazložio pozivajući se na primjenjive zakonske odredbe kao i na plan gospodarenja, opisujući pritom sastav dotičnih čopora i osvrćući se na štetu koju su vukovi prouzročili psima i zabrinutost lokalnog stanovništva. Pojasnio je da stroga zaštita koja se temelji na odobravanju takozvanih odstupanja „radi sprečavanja štete” nije omogućila postizanje ciljeva opisanih u prethodnom planu gospodarenja. Dakle, prema mišljenju Ureda, cilj odstupanja odobrenih radi gospodarenja populacijom vukova bio je uspostaviti zakonit pristup gospodarenju tom populacijom koji omogućuje intervenciju u pogledu jedinki koje uzrokuju poteškoće, istodobno sprečavajući nezakonito usmrćivanje.

18 Ured je naglasio da u predmetnim područjima ne postoje prikladnija rješenja od odobravanja navedenih odstupanja te je dodao da se selektivnost i ograničenost lova očituje u zemljopisnim i količinskim ograničenjima utvrđenima u odlukama kao i u obvezi poštovanja metode lova koja je njima predviđena.

19 Ured je također naveo da treba izbjegavati usmrćivanje dominantnog mužjaka kao i jedinke na koju je stavljen uređaj za označavanje. Ured je adresatima navedenih odluka preporučio da lov usmjere na mlade jedinke ili one koje uzrokuju poteškoće i pojasnio da se, u slučaju da nakon donošenja istih odluka tijela utvrde smrtnost čopora i jedinki prije početka odobrenog lova, ta okolnost mora uzeti u obzir kako bi se u kvantitativnom smislu smanjio opseg odobrenja.

20 Tapiola, udruga za zaštitu okoliša, podnijela je tužbe protiv tih dviju odluka Ureda pri Itä-Suomen hallinto-oikeusu (Upravni sud istočne Finske, Finska). Odlukama od 11. veljače 2016. taj je sud te tužbe proglasio nedopuštenima s obrazloženjem da udruga Tapiola u ovom slučaju nema aktivnu procesnu legitimaciju.

21 Rješenjima od 29. svibnja 2017. Korkein hallinto-oikeus (Vrhovni upravni sud, Finska) poništio je odluke Itä-Suomen hallinto oikeusa (Upravni sud istočne Finske) i ispitao tužbe koje je podnijela udruga Tapiola.

22 Sud koji je uputio zahtjev naglasio je da je vuk ozbiljno ugrožena vrsta u Finskoj. Broj vukova tijekom posljednjih godina znatno je varirao, najvjerojatnije zbog krivolova. Budući da se odstupanja kojima se usmrćivanje vukova dopušta na temelju takozvanog lova „radi gospodarenja populacijom” odobravaju za određeno područje, on se pita, među ostalim, mora li se stanje očuvanosti vrste, za potrebe odobravanja takvog odstupanja na temelju članka 16. stavka 1. točke (e) Direktive o staništima, procjenjivati s obzirom na to područje ili s obzirom na cijelo područje države članice. Također se pita u kojoj se mjeri takva odstupanja mogu opravdati smanjenjem krivolova i od kakvog je u tom pogledu utjecaja činjenica da su ona dio nacionalnog plana gospodarenja i nacionalnog propisa kojim se utvrđuje najveći godišnji broj jedinki koje se na državnom području mogu uloviti. Usto, traži pojašnjenja u pogledu utjecaja poteškoća pri nadzoru krivolova na analizu postojanja zadovoljavajuće

alternative za usmrćivanje vukova. Naposljetku, želi znati predstavljaju li namjera da se izbjegne nastanak štete za pse i poveća opći osjećaj sigurnosti stanovništva predmetnog područja razloge kojima se može opravdati primjena navedenog odstupanja.

23 U tim okolnostima Korkein hallinto-oikeus (Vrhovni upravni sud) odlučio je prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Dopušta li se sadržajem članka 16. stavka 1. točke (e) Direktive o staništima da se na temelju zahtjeva pojedinačnih lovaca odobre regionalno ograničena odstupanja za takozvani lov ‚radi gospodarenja populacijom' (u daljnjem tekstu: lov radi gospodarenja)?

– Je li za rješavanje tog pitanja važno da se ocjena uvjeta za odobrenje odstupanja temelji na nacionalnom planu gospodarenja populacijom i najvećem broju odstrijeljenih jedinki koji je određen uredbom u sklopu koje se na godišnjoj razini mogu odobriti odstupanja za područje države članice?

– Mogu li se pri rješavanju tog pitanja uzeti u obzir drugi elementi kao što su cilj sprečavanja štete za pse i povećanja općeg osjećaja sigurnosti?

2. Može li se odobrenje odstupanja za lov radi gospodarenja u smislu prvog prethodnog pitanja obrazložiti time da ne postoji zadovoljavajuća alternativa za sprečavanje krivolova u smislu članka 16. stavka 1. Direktive o staništima?

– Mogu li se u tom slučaju uzeti u obzir praktične poteškoće pri nadzoru krivolova?

– Je li pri ocjeni postojanja zadovoljavajuće alternative možda relevantan cilj sprečavanja štete za pse i povećanja općeg osjećaja sigurnosti?

3. Na koji način treba ocijeniti uvjet naveden u članku 16. stavku 1. Direktive o staništima koji se odnosi na stanje očuvanosti vrsta pri odobrenju regionalno ograničenih odstupanja?

– Treba li stanje očuvanosti populacija ocjenjivati u odnosu na određeno područje kao i na ukupno područje države članice ili u odnosu na još veći areal dotične vrste?

– Je li moguće da su ispunjeni uvjeti za odobrenje odstupanja predviđeni člankom 16. stavkom 1. Direktive o staništima iako se stanje očuvanosti populacija prema valjanoj procjeni ne može smatrati povoljnim u smislu te direktive?

– U slučaju potvrdnog odgovora na prethodno pitanje, u kakvoj bi se situaciji to moglo uzeti u obzir?"

O prethodnim pitanjima

24 Svojim pitanjima, koja valja ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 16. stavak 1. točku (e) Direktive o staništima tumačiti na način da mu se protivi donošenje odluka kojima se odobravaju odstupanja od zabrane namjernog usmrćivanja vukova iz članka 12. stavka 1. točke (a) u vezi s Prilogom IV. točkom (a) toj direktivi, na temelju lova radi gospodarenja, čiji je cilj borba protiv krivolova.

25 Najprije valja podsjetiti na to da je cilj Direktive o staništima, u skladu s njezinim člankom 2. stavkom 1., doprinijeti osiguranju biološke raznolikosti putem očuvanja prirodnih staništa i divlje faune i flore na europskom području država članica. Usto, u skladu s člankom 2. stavcima 2. i 3. te

direktive, mjere poduzete u skladu s njome namijenjene su održavanju ili povratu u povoljno stanje očuvanosti, prirodnih staništa i vrsta divlje faune i flore od interesa Unije te uzimaju u obzir gospodarske, socijalne i kulturne potrebe te regionalne i lokalne karakteristike.

26 Člankom 12. stavkom 1. točkama (a) i (d) Direktive o staništima državama članicama nalaže se da poduzmu potrebne mjere za uspostavu sustava stroge zaštite životinjskih vrsta navedenih u točki (a) njezina Priloga IV. u njihovu prirodnom arealu, zabranjujući sve oblike namjernog hvatanja ili ubijanja primjeraka tih vrsta u divljini te oštećivanje ili uništavanje lokaliteta za razmnožavanje ili odmor (presuda od 17. travnja 2018., Komisija/Poljska (Beloveška šuma), C-441/17, EU:C:2018:255, t. 230.).

27 Kako bi se poštovala ta odredba, države članice moraju ne samo donijeti potpun zakonodavni okvir nego i provoditi konkretne i posebne zaštitne mjere. Isto tako, sustav stroge zaštite pretpostavlja donošenje usklađenih i koordiniranih preventivnih mjera. Takav sustav stroge zaštite mora, dakle, omogućiti stvarno izbjegavanje namjernog hvatanja ili ubijanja u divljini i oštećivanja ili uništavanja lokaliteta za razmnožavanje ili odmor životinjskih vrsta navedenih u točki (a) Priloga IV. Direktivi o staništima (presuda od 17. travnja 2018., Komisija/Poljska (Beloveška šuma), C-441/17, EU:C:2018:255, t. 231. i navedena sudska praksa).

28 Iako se člankom 16. stavkom 1. Direktive o staništima ovlašćuju države članice na to da odstupe od odredaba članaka 12. do 14. kao i članka 15. točaka (a) i (b) te direktive, odstupanje usvojeno na tom temelju, u mjeri u kojoj tim državama članicama omogućava da izbjegnu obveze u okviru sustava stroge zaštite prirodnih vrsta, uvjetovano je nepostojanjem zadovoljavajuće alternative i time da ono ne šteti održavanju populacija dotičnih vrsta u povoljnom stanju očuvanosti u njihovu prirodnom arealu.

29 Valja utvrditi da se ti uvjeti odnose na sve slučajeve iz članka 16. stavka 1. navedene direktive.

30 Također valja istaknuti da članak 16. stavak 1. Direktive o staništima, kojim se precizno i iscrpno utvrđuju uvjeti pod kojima države članice mogu odstupiti od njezinih članaka 12. do 14. kao i od članka 15. točaka (a) i (b), predstavlja iznimku od sustava zaštite predviđenog navedenom direktivom i treba ga restriktivno tumačiti (vidjeti u tom smislu presude od 20. listopada 2005., Komisija/Ujedinjena Kraljevina, C-6/04, EU:C:2005:626, t. 111. i od 10. svibnja 2007., Komisija/Austrija, C-508/04, EU:C:2007:274, t. 110. i 128.) te se njime teret dokazivanja ispunjenja zahtijevanih uvjeta za svako odstupanje stavlja na tijelo koje donosi odluku (vidjeti analogijom presudu od 8. lipnja 2006., WWF Italia i dr., C-60/05, EU:C:2006:378, t. 34.).

31 Osim toga, valja napomenuti da se vrsta *canis lupus*, uobičajenog naziva vuk, nalazi među životinjskim vrstama „od značaja za Zajednicu i kojima je potrebna stroga zaštita”, čiji je popis utvrđen u Prilogu IV. točki (a) Direktivi o staništima, osim, među ostalim, „finske populacije unutar područja gospodarenja sobovima […]”.

32 Konačno, kao što je to istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 40. svojeg mišljenja, pojam „uzimanje” u smislu članka 16. stavka 1. Direktive o staništima treba tumačiti na način da on uključuje hvatanje i usmrćivanje jedinki dotičnih vrsta, tako da ta odredba u načelu može poslužiti kao temelj za donošenje odstupanja čiji je cilj, među ostalim, dopustiti usmrćivanje jedinki vrsta iz točke (a) Priloga IV. točke (a) toj direktivi, uz poštovanje određenih ondje navedenih posebnih uvjeta.

33 Pitanja suda koji je uputio zahtjev valja ispitati s obzirom na ta uvodna razmatranja.

34 Kad je riječ, kao prvo, o cilju koji se želi postići odstupanjem koje se odobrava na temelju članka 16. stavka 1. Direktive o staništima, valja istaknuti da, iako su u točkama (a) do (d) te odredbe u pogledu svakog njima predviđenog odstupanja izričito navode ciljevi koji se žele postići – odnosno interes zaštite divlje faune i flore te očuvanja prirodnih staništa (točka (a)), sprečavanje ozbiljne štete

(točka (b)), interes javnog zdravlja i javne sigurnosti kao i javni interes (točka (c)), istraživanje i obrazovanje, repopulacija i reintrodukcija vrsta (točka (d)) – to nije slučaju s točkom (e) navedene odredbe jer se u njoj ne navodi cilj koji se pripadajućim odstupanjem želi postići.

35 Osim toga, odstupanja koja se temelje na članku 16. stavku 1. točki (e) Direktive o staništima moraju ispunjavati dodatne uvjete u odnosu na ona iz članka 16. stavka 1. točaka (a) do (d) te direktive. Njima se omogućuje, pod strogo nadziranim uvjetima, na selektivnoj osnovi i u ograničenom razmjeru, uzimanje ili držanje određenih primjeraka vrsta navedenih u Prilogu IV. navedenoj direktivi, u ograničenom i utvrđenom broju.

36 Članak 16. stavak 1. točka (e) Direktive o staništima, dakle, ne može predstavljati opću pravnu osnovu za odobravanje odstupanja iz članka 12. stavka 1. te direktive a da se pritom druge slučajeve iz članka 16. stavka 1. navedene direktive i navedeni sustav stroge zaštite ne liši njihova korisnog učinka.

37 Slijedom toga, cilj odstupanja na temelju članka 16. stavka 1. točke (e) Direktive o staništima u načelu se ne može miješati s ciljevima odstupanjâ na temelju članka 16. stavka 1. točaka (a) do (d) te direktive, na način da prva odredba može služiti kao temelj za donošenje odstupanja samo u slučajevima u kojima druge odredbe nisu relevantne.

38 U svakom slučaju, odstupanja odobrena na temelju članka 16. stavka 1. navedene direktive ne smiju, uzeta zajedno, proizvoditi učinke koji su u suprotnosti s njezinim ciljevima, kako su navedeni u točki 25. ove presude.

39 U ovom slučaju iz zahtjeva za prethodnu odluku proizlazi da su odstupanja o kojima je riječ u glavnom postupku, kao i plan gospodarenja vukovima kojeg su dio, imala za cilj smanjenje krivolova. Sprečavanje nastanka štete za pse i povećanje općeg osjećaja sigurnosti osoba koje žive u blizini područja na kojima žive vukovi predstavljeni su kao relevantni razlozi u tom pogledu koji su usko povezani s tim ciljem, u mjeri u kojoj bi, prema mišljenju Ureda, njihovo ostvarenje doprinijelo povećanju „društvene tolerancije” prema vukovima među lokalnom ljudskom populacijom i, slijedom toga, smanjenju nezakonitog lova.

40 Usto, iz pitanja koje je Sud postavio na raspravi proizlazi da je plan gospodarenja vukovima koji je odobren u 2015. obuhvaćao mjere i projekte za postizanje povoljnog stanja očuvanosti te vrste i da je cilj odobravanja lova radi gospodarenja vukovima bio ojačati naklonost stanovništva prema vukovima i, slijedom toga, smanjiti krivolov.

41 Stoga valja podsjetiti na to da ciljevi na koje se poziva u prilog odstupanju u odluci o odstupanju moraju biti jasno i precizno utvrđeni te potkrijepljeni. Naime, odstupanje na temelju članka 16. stavka 1. Direktive o staništima može činiti samo konkretnu i preciznu primjenu kako bi se odgovorilo na konkretne zahtjeve i posebne situacije (vidjeti analogijom presude od 8. lipnja 2006., WWF Italia i dr., C-60/05, EU:C:2006:378, t. 34. i od 11. studenoga 2010., Komisija/Italija, C-164/09, neobjavljenu, EU:C:2010:672, t. 25.).

42 U tom pogledu valja istaknuti, kao prvo, da iz sadržaja odluka o odstupanju o kojima je riječ u glavnom postupku i, osobito, plana gospodarenja kojeg su dio proizlazi da krivolov, s obzirom na cilj Direktive o staništima, predstavlja velik izazov za očuvanje ugroženih vrsta. Sud koji je uputio zahtjev u tom je pogledu pojasnio da je broj vukova u Finskoj znatno varirao tijekom godina i pretpostavlja da su te promjene povezane s krivolovom, koji, s obzirom na ugroženi status vuka, predstavlja izazov za njegovo očuvanje. Osim toga, Ured i finska vlada na raspravi su potvrdili da je krajnji cilj borbe protiv krivolova očuvanje dotične vrste.

43 Prema tome, na borbu protiv krivolova može se pozivati kao na metodu kojom se doprinosi održavanju ili povratu u povoljno stanje očuvanosti dotične vrste i, slijedom toga, kao na cilj obuhvaćen člankom 16. stavkom 1. točkom (e) te direktive.

44 Kao drugo, kad je riječ o prikladnosti odstupanja donesenih na temelju članka 16. stavka 1. točke (e) navedene direktive za postizanje željenog cilja, valja istaknuti da je – u mjeri u kojoj se odstupanja o kojima je riječ u glavnom postupku temelje na eksperimentu čiji je cilj procijeniti može li ograničeno odobrenje zakonitog lova pridonijeti smanjenju krivolova i, *in fine*, poboljšanju stanja očuvanosti populacije vukova – njihova prikladnost za postizanje tih ciljeva, u okolnostima u kojima je njihovo odobrenje zatraženo, u trenutku kad ih je Ured donio bila okružena nesigurnostima.

45 U takvom je kontekstu, kao što je to naveo nezavisni odvjetnik u točki 62. svojeg mišljenja, na nacionalnom tijelu da na temelju čvrstih znanstvenih podataka, uključujući, prema potrebi, usporedive podatke koji se odnose na posljedice lova radi gospodarenja stanjem očuvanosti vukovima, potkrijepi pretpostavku da odobrenje lova radi gospodarenja doista može smanjiti nezakonit lov, i to u mjeri koja će imati neto pozitivan učinak na stanje očuvanosti populacije vukova, uzimajući pritom u obzir broj predviđenih odstupanja i najnovije procjene broja nezakonitih ulova.

46 U ovom slučaju Ured ističe da je dokazano da lov radi gospodarenja može smanjiti krivolov, što udruga Tapiola i Europska komisija osporavaju. S druge strane, sud koji je uputio zahtjev navodi da ne postoji nijedan znanstveni dokaz na temelju kojeg se može zaključiti da zakonit lov neke zaštićene vrste smanjuje krivolov u mjeri koja bi ukupno imala pozitivan učinak na stanje očuvanosti vukova. Stoga je na navedenom sudu da s obzirom na prethodna razmatranja konačno utvrdi jesu li odstupanja odobrena na temelju lova radi gospodarenja prikladna za postizanje njihova cilja borbe protiv krivolova u interesu zaštite vrste i je li Ured u tom pogledu poštovao svoje obveze.

47 Kao drugo, odstupanje se ne može odobriti na temelju članka 16. stavka 1. Direktive o staništima kada se cilj kojem ono teži može postići zadovoljavajućom alternativom u smislu te odredbe. Stoga do takvog odstupanja može doći samo ako ne postoji alternativna mjera koja omogućuje da se cilj postigne na zadovoljavajući način, uz poštovanje zabrana predviđenih navedenom direktivom.

48 U ovom slučaju valja smatrati da samo postojanje nezakonite aktivnosti, kao što je krivolov ili poteškoće pri njegovu nadzoru, nije dovoljno da bi država članica bila oslobođena obveze osiguranja zaštite vrsta zaštićenih na temelju Priloga IV. Direktivi o staništima. Naprotiv, u takvoj situaciji je na državi članici da prednost dâ, s jedne strane, čvrstom i učinkovitom nadzoru te nezakonite aktivnosti i, s druge strane, primjeni mjere koje ne uključuju nepoštovanje zabrana uspostavljenih na temelju članaka 12. do 14. i članka 15. točaka (a) i (b) te direktive.

49 Usto valja istaknuti da se člankom 16. stavkom 1. Direktive o staništima državama članicama nalaže da pruže precizno i prikladno obrazloženje u pogledu nepostojanja zadovoljavajuće alternative koja bi omogućila postizanje ciljeva na koje se poziva u prilog predmetnom odstupanju (vidjeti u tom smislu presudu od 14. lipnja 2007., Komisija/Finska, C-342/05, EU:C:2007:341, t. 31.).

50 Ta obveza obrazlaganja nije ispunjena kada odluka o odstupanju ne sadržava navod o nepostojanju zadovoljavajuće alternative niti upućuje na tehnička, pravna i znanstvena izvješća koja su relevantna u tom pogledu (vidjeti analogijom presude od 16. listopada 2003., Ligue pour la protection des oiseaux i dr., C-182/02, EU:C:2003:558, t. 14. i od 21. lipnja 2018., Komisija/Malta, C-557/15, EU:C:2018:477, t. 50. i 51.).

51 S obzirom na prethodno navedeno, na nacionalnim je nadležnim tijelima da u kontekstu odobrenja odstupanja poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku, s obzirom na najbolje relevantne znanstvene spoznaje i stručno znanje kao i u svjetlu okolnosti koje se odnose na predmetnu specifičnu situaciju, utvrde da ne postoji nijedna druga zadovoljavajuća alternativa koja omogućuje postizanje željenog cilja uz poštovanje zabrana utvrđenih Direktivom o staništima.

52 U ovom slučaju odluka kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku ne sadržava nijedan element koji upućuje na to da je Ured dokazao da bi jedini način za postizanje cilja na koji se poziva u potporu odstupanjima radi gospodarenja bio odobrenje određene razine lova radi gospodarenja vukovima na temelju članka 16. stavka 1. točke (e) Direktive o staništima.

53 Slijedom toga, očito je da odluke kojima se odobravaju odstupanja poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku ne ispunjavaju zahtjev pružanja preciznog i prikladnog obrazloženja u pogledu nepostojanja zadovoljavajuće alternative koja bi omogućila postizanje cilja na koji se poziva, naveden u točki 49. ove presude, što je, međutim, na sudu koji je uputio zahtjev da potvrdi.

54 Kao treće, valja osigurati da se predmetnim odstupanjem ne krši uvjet iz članka 16. stavka 1. Direktive o staništima, prema kojem to odstupanje ne može štetiti „održavanju populacija dotičnih vrsta u povoljnom stanju očuvanosti u njihovom prirodnom arealu”.

55 Naime, povoljno stanje očuvanosti navedenih populacija u njihovu prirodnom arealu jest nužan uvjet koji prethodi odobravanju odstupanja koja su predviđena navedenim člankom 16. stavkom 1. (vidjeti u tom smislu presudu od 10. svibnja 2007., Komisija/Austrija, C-508/04, EU:C:2007:274, t. 115.).

56 U tom pogledu valja podsjetiti na to da se na temelju članka 1. točke (i) Direktive o staništima stanje očuvanosti smatra povoljnim, kao prvo, kada podaci o dinamici populacije određene vrste ukazuju na to da će se ona dugoročno održati kao vijabilna sastavnica svojeg prirodnog staništa, kao drugo, kada se prirodan areal vrste ne smanjuje niti je vjerojatno da će se smanjiti u predvidivoj budućnosti i, kao treće, kada postoji, a vjerojatno će i dalje postojati, dovoljno veliko stanište u kojem će se populacije vrste dugoročno održati.

57 Dakle, odstupanje na temelju članka 16. stavka 1. Direktive o staništima mora se temeljiti na utvrđenim kriterijima kako bi se osiguralo dugoročno očuvanje dinamike i socijalne stabilnosti dotične vrste.

58 Stoga je, kao što je to u biti istaknuo nezavisni odvjetnik u točkama 79. do 82. svojeg mišljenja, na nadležnom nacionalnom tijelu da prilikom ocjene uvjeta za odobrenje odstupanja na temelju članka 16. stavka 1. utvrdi - osobito na nacionalnoj razini ili, prema potrebi, na razini obuhvaćene biogeografske regije kad se granice te države članice preklapaju s više biogeografskih regija, ili pak, ako prirodni areal vrste to zahtijeva i, u mjeri u kojoj je to moguće, na prekograničnoj razini - najprije stanje očuvanosti populacija dotičnih vrsta, a nakon toga i geografske i demografske utjecaje koje predviđena odstupanja na njega mogu imati.

59 Usto, kao što je to istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 83. svojeg mišljenja, procjena utjecaja odstupanja na razini područja lokalne populacije obično je nužna kako bi se odredio njegov utjecaj na stanje očuvanosti predmetne populacije na široj razini. Naime, s obzirom na to da takvo odstupanje, u skladu s razmatranjima iz točke 41. ove presude, mora udovoljiti konkretnim zahtjevima i posebnim situacijama, njegove posljedice uglavnom će se najprije osjetiti na lokalnom području na koje se to odstupanje odnosi. Osim toga, kao što to proizlazi iz spisa kojim Sud raspolaže, stanje očuvanosti populacije na nacionalnoj ili biogeografskoj razini ovisi i o kumulativnom utjecaju različitih odstupanja na lokalnim područjima.

60 S druge strane, suprotno tvrdnjama Ureda, ne može se prihvatiti da je za tu procjenu potrebno uzeti u obzir dio prirodnog areala dotične populacije koji se proteže na određene dijelove državnog područja treće zemlje, koju ne vežu obveze stroge zaštite vrsta od interesa za Uniju.

61 Prema tome, takvo se odstupanje ne može donijeti bez prethodne procjene stanja očuvanosti populacija dotičnih vrsta kao i utjecaja koji predviđeno odstupanje na njega može imati kako na lokalnoj razini tako i na razini državnog područja te države članice ili, prema potrebi, na razini obuhvaćene biogeografske regije kad se granice te države članice preklapaju s više biogeografskih regija, ili pak, ako prirodni areal vrste to zahtijeva i, u mjeri u kojoj je to moguće, na prekograničnoj razini.

62 S obzirom na pitanja suda koji je uputio zahtjev, još valja dodati, kao prvo, da plan gospodarenja i nacionalni propis kojim se utvrđuje najveći broj jedinki koje se u određenoj lovnoj godini može usmrtiti na nacionalnom području mogu predstavljati relevantan čimbenik za utvrđivanje je li poštovan zahtjev naveden u točki 54. ove presude, s obzirom na to da se njima može zajamčiti da godišnji kumulativni učinak pojedinačnih odstupanja ne šteti održavanju ili povratu populacija dotične vrste u povoljno stanje očuvanosti.

63 U tom pogledu iz podataka koje su iznijeli udruga Tapiola i Europska komisija, čiju će točnost morati provjeriti sud koji je uputio zahtjev, proizlazi da su, s jedne strane, na temelju odstupanjâ za lov radi gospodarenja odobrenih na temelju nacionalnog propisa u lovnoj godini 2015. – 2016. u Finskoj usmrćena 43 ili 44 vuka, od kojih su polovica rasplodne jedinke u populaciji koja ima ukupno između 275 i 310 jedinki na nacionalnoj razini. Prema tome, lov radi gospodarenja doveo je do usmrćivanja približno 15 % ukupne populacije vukova u Finskoj, među kojima je velik broj rasplodnih jedinki. S druge strane, godišnji broj nezakonitih ulova procjenjuje se na otprilike 30 jedinki u skladu s planom gospodarenja.

64 Slijedom toga, taj lov radi gospodarenja doveo je do usmrćivanja 13 ili 14 dodatnih jedinki u usporedbi s brojem jedinki za koje se procjenjuje da su bile ubijene zbog krivolova, što dovodi do negativnog neto učinka na navedenu populaciju.

65 S obzirom na prethodno navedeno, upitno je omogućuju li plan gospodarenja i nacionalni propis kojim se utvrđuje najveći broj jedinki koje se u jednoj lovnoj godini može usmrtiti, a kojeg su dio odstupanja o kojima je riječ u glavnom postupku, poštovanje zahtjeva navedenog u točki 54. ove presude, što je na sudu koji je uputio zahtjev da provjeri.

66 U tom kontekstu također valja istaknuti da se država članica, u skladu s načelom opreznosti iz članka 191. stavka 2. UFEU-a, ako nakon ispitivanja najboljih dostupnih znanstvenih podataka i dalje postoji znatna nesigurnost u pogledu pitanja hoće li takvo odstupanje štetiti održavanju ili povratu populacija vrste kojoj prijeti izumiranje u povoljno stanje očuvanosti, mora suzdržati od njegova donošenja ili primjene.

67 Stoga je na sudu koji je uputio zahtjev da utvrdi je li Ured na temelju znanstvenih podataka odredio da su teritorijalna i količinska ograničenja u pogledu odstupanja o kojima je riječ u glavnom postupku dovoljna kako bi se zajamčilo da neće štetiti održavanju ili povratu u povoljno stanje očuvanosti populacija dotičnih vrsta u njihovu prirodnom arealu.

68 Kao drugo, kad je riječ o utjecaju nepovoljnog stanja očuvanosti vrste na mogućnost da se odobre odstupanja na temelju članka 16. stavka 1. Direktive o staništima, Sud je već presudio da je odobravanje takvih odstupanja i dalje iznimno moguće kada je pravilno utvrđeno da se njima ne može pogoršati stanje očuvanosti navedenih populacija ili spriječiti njihov povrat u povoljno stanje očuvanosti. Naime, prema mišljenju Suda, nije moguće isključiti da usmrćivanje ograničenog broja jedinki ne bi imalo utjecaja na cilj iz navedenog članka 16. stavka 1. koji se sastoji od održavanja populacije vukova u povoljnom stanju očuvanosti u njihovu prirodnom arealu. Zato je takvo odstupanje za dotičnu vrstu neutralno (presuda od 14. lipnja 2007., Komisija/Finska, C-342/05, EU:C:2007:341, t. 29.).

69 Međutim, valja istaknuti da iznimno odobravanje takvih odstupanja treba ocjenjivati i s obzirom na načelo opreznosti, kao što je to navedeno u točki 66. ove presude.

70 Kao četvrto, člankom 16. stavkom 1. točkom (e) Direktive o staništima nalaže se poštovanje uvjeta koji se odnose na ograničavanje i utvrđivanje broja jedinki vrsta koje se mogu uzeti ili držati, na selektivnost i ograničeni razmjer u kojem se to uzimanje ili zadržavanje može izvršiti kao i na strogi nadzor kojemu se poštovanje tih uvjeta mora podvrgnuti.

71 Kad je riječ, najprije, o uvjetu koji se odnosi na uzimanje ili držanje određenih jedinki vrsta u ograničenom broju, valja naglasiti da će taj broj u svakom pojedinom slučaju ovisiti o razini populacije vrste, njezinu stanju očuvanosti i biološkim značajkama. Taj se broj stoga mora utvrditi na temelju čvrstih zemljopisnih, klimatskih, okolišnih i bioloških znanstvenih podataka kao i s obzirom na podatke koji omogućuju ocjenu situacije u pogledu razmnožavanja i ukupne godišnje smrtnosti dotične vrste zbog prirodnih uzroka (vidjeti analogijom presude od 8. lipnja 2006., WWF Italia i dr., C-60/05, EU:C:2006:378, t. 25. i 29. i od 21. lipnja 2018., Komisija/Malta, C-557/15, EU:C:2018:477, t. 62.).

72 Dakle, kako bi se moglo smatrati da ispunjava taj uvjet, broj odobrenih ulova na temelju odstupanja predviđenog člankom 16. stavkom 1. točkom (e) Direktive o staništima mora biti ograničen do te mjere da ne dovodi do opasnosti od znatnog negativnog utjecaja na strukturu dotične populacije, čak i ako sam po sebi ne šteti održavanju populacija dotičnih vrsta u povoljnom stanju očuvanosti u njihovu prirodnom arealu. Taj broj mora biti ne samo strogo ograničen s obzirom na spomenute kriterije nego i jasno određen u odlukama o odstupanjima.

73 Nadalje, kad je riječ o uvjetima koji se odnose na selektivnost i ograničenost uzimanja ili držanja određenih jedinki vrsta, valja smatrati da se njima nalaže da se odstupanje odnosi na broj jedinki koji je određen u najužem, najkonkretnijem i najprimjerenijem mogućem obliku, uzimajući u obzir cilj koji se predmetnim odstupanjem želi postići. Stoga, s obzirom na razinu predmetne populacije vrste, njezino stanje očuvanosti i biološke značajke, odstupanje može biti nužno ograničiti ne samo na dotičnu vrstu ili njezine tipove ili skupine jedinki nego i na pojedinačno određene jedinke.

74 Naposljetku, uvjet koji se odnosi na to da odstupanja na temelju članka 16. stavka 1. točke (e) Direktive o staništima podliježu strogo nadziranim uvjetima osobito podrazumijeva da se tim uvjetima kao i načinom na koji se nadzire njihovo poštovanje može osigurati selektivnost i ograničenost uzimanja ili držanja jedinki dotičnih vrsta. Tako nadležno nacionalno tijelo za svako odstupanje koje se temelji na toj odredbi mora osigurati da su uvjeti predviđeni u toj odredbi ispunjeni prije njegova donošenja te *a posteriori* nadzirati njegov utjecaj. Naime, nacionalnim propisom mora se osigurati da se zakonitost odluka kojima se odobravaju odstupanja na temelju te odredbe i način na koji se te odluke primjenjuju, uključujući poštovanje njihovih uvjeta koji se osobito odnose na mjesto, datum, količinu i tipove ciljanih jedinki, učinkovito i pravodobno nadziru (vidjeti analogijom presudu od 8. lipnja 2006., WWF Italia i dr., C-60/05, EU:C:2006:378, t. 47.).

75 U ovom slučaju iz spisa kojim Sud raspolaže proizlazi, kao prvo, da se odstupanja o kojima je riječ u glavnom postupku odnose na usmrćivanje ograničenog broja vukova, odnosno sedam jedinki. Međutim, kao što je to istaknula Komisija, kako bi se ocijenilo jesu li uvjeti predviđeni člankom 16. stavkom 1. točkom (e) Direktive o staništima ispunjeni, taj se broj mora smjestiti u širi kontekst ulova odobrenih na temelju lova radi gospodarenja, koji, kao što je to navedeno u točkama 62. do 64. ove presude, budi sumnje u pogledu toga jesu li zahtjevi koji su utvrđeni u toj odredbi poštovani.

76 Kao drugo, točno je da odluke o odstupanju o kojima je riječ u glavnom postupku sadržavaju određene naznake o tipovima ciljanih jedinki, konkretno, o mladim jedinkama i onima koje uzrokuju poteškoće.

77 Međutim, kao što to proizlazi iz odluke kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku i pojašnjenja danih na raspravi, tim se odstupanjima njihovim adresatima samo preporučuje da se usmjere na određene jedinke, a druge izbjegavaju, ali ih se na to ne obvezuje. Njima se stoga ne osigurava da se prilikom primjene tih odstupanja ne ciljaju rasplodne jedinke, koje su osobito važne s obzirom na ciljeve Direktive o staništima, kako su navedeni u točki 25. ove presude.

78 Kao treće, čini se da iz spisa koji je Sudu na raspolaganju, unatoč tomu što navedena odstupanja sadržavaju suprotne naznake, proizlazi da je u okviru lova radi gospodarenja u lovnoj godini o kojoj je riječ u ovom slučaju usmrćeno 20 dominantnih mužjaka, zbog čega se može dovesti u pitanje selektivnost odobrenih odstupanja, učinkovitost nadzora njihove primjene i ograničenost ulova.

79 Stoga, podložno provjerama koje mora provesti sud koji je uputio zahtjev, iz spisa kojim Sud raspolaže ne proizlazi da uvjeti pod kojima su odobrena odstupanja o kojima je riječ u glavnom postupku kao ni način na koji se nadzire jesu li ispunjeni osiguravaju selektivnost i ograničenost ulova jedinki dotičnih vrsta u smislu članka 16. stavka 1. točke (e) Direktive o staništima.

80 S obzirom na prethodna razmatranja, na pitanja koja je postavio sud koji je uputio zahtjev valja odgovoriti da članak 16. stavak 1. točku (e) Direktive o staništima treba tumačiti na način da mu se protivi donošenje odluka kojima se odobravaju odstupanja od zabrane namjernog ubijanja vukova iz članka 12. stavka 1. točke (a) u vezi s Prilogom IV. točkom (a) toj direktivi, na temelju lova radi gospodarenja, čiji je cilj borba protiv krivolova, ako:

– cilj koji se želi postići takvim odstupanjima nije jasno i precizno potkrijepljen i ako, s obzirom na čvrste znanstvene podatke, nacionalno tijelo ne utvrdi da su ta odstupanja prikladna za postizanje tog cilja,

– nije pravilno utvrđeno da se njihov cilj ne može postići zadovoljavajućom alternativom, pri čemu samo postojanje nezakonite aktivnosti ili poteškoće pri njezinu nadzoru u tom pogledu ne mogu biti dovoljni,

– nije zajamčeno da odstupanja neće štetiti održavanju populacija dotične vrste u povoljnom stanju očuvanosti u njihovu prirodnom arealu,

– odstupanja nisu bila predmet procjene stanja očuvanosti populacija dotične vrste kao i utjecaja koji predviđeno odstupanje na njega može imati na razini državnog područja te države članice ili, prema potrebi, na razini obuhvaćene biogeografske regije kad se granice te države članice preklapaju s više biogeografskih regija, ili pak, ako prirodni areal vrste to zahtijeva i, u mjeri u kojoj je to moguće, na prekograničnoj razini, i

– nisu ispunjeni svi uvjeti koji se odnose na selektivnost i ograničenost ulova određenih jedinki vrsta navedenih u Prilogu IV. navedenoj direktivi, u ograničenom i utvrđenom broju pod strogo nadziranim uvjetima, čije se poštovanje mora utvrditi osobito s obzirom na razinu populacije predmetne vrste, njezino stanje očuvanosti i biološke značajke.

Zadaća suda koji je uputio zahtjev jest da provjeri je li u glavnom predmetu to doista tako.

Troškovi

81 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (drugo vijeće) odlučuje:

Članak 16. stavak 1. točku (e) Direktive Vijeća 92/43/EEZ od 21. svibnja 1992. o očuvanju prirodnih staništa i divlje faune i flore treba tumačiti na način da mu se protivi donošenje odluka kojima se odobravaju odstupanja od zabrane namjernog ubijanja vukova iz članka 12. stavka 1. točke (a) u vezi s Prilogom IV. točkom (a) toj direktivi, na temelju lova radi gospodarenja, čiji je cilj borba protiv krivolova, ako:

– **cilj koji se želi postići takvim odstupanjima nije jasno i precizno potkrijepljen i ako, s obzirom na čvrste znanstvene podatke, nacionalno tijelo ne utvrdi da su ta odstupanja prikladna za postizanje tog cilja,**

– **nije pravilno utvrđeno da se njihov cilj ne može postići zadovoljavajućom alternativom, pri čemu samo postojanje nezakonite aktivnosti ili poteškoće pri njezinu nadzoru u tom pogledu ne mogu biti dovoljni,**

– **nije zajamčeno da odstupanja neće štetiti održavanju populacija dotične vrste u povoljnom stanju očuvanosti u njihovu prirodnom arealu,**

– **odstupanja nisu bila predmet procjene stanja očuvanosti populacija dotične vrste kao i utjecaja koji predviđeno odstupanje na njega može imati na razini državnog područja te države članice ili, prema potrebi, na razini obuhvaćene biogeografske regije kad se granice te države članice preklapaju s više biogeografskih regija, ili pak, ako prirodni areal vrste to zahtijeva i, u mjeri u kojoj je to moguće, na prekograničnoj razini, i**

– **nisu ispunjeni svi uvjeti koji se odnose na selektivnost i ograničenost ulova određenih jedinki vrsta navedenih u Prilogu IV. navedenoj direktivi, u ograničenom i utvrđenom broju pod strogo nadziranim uvjetima, čije se poštovanje mora utvrditi osobito s obzirom na razinu populacije predmetne vrste, njezino stanje očuvanosti i biološke značajke.**

Zadaća suda koji je uputio zahtjev jest da provjeri je li u glavnom predmetu to doista tako.

Potpisi